

Vijfde Hoofdstuk.

Bezoek aan Vader.

Traag ging de tijd voorbij.

Antwerpen bleef nog altijd buiten den oorlog. In Frankrijk waren de Duitschers zoo voorspoedig niet meer.

„O, kon 't maar gauw vrede worden!” wenschten de menschen.

Zekeren dag zei moeder:

„Ik zou wel eens naar vader willen gaan. Zooveel vrouwen reizen naar 't leger.”

„Ja, ga eens,” sprak grootmoeder, die juist op bezoek was. „Je man zal zoo blij zijn. En neem Jan mee.”

Jan's oogen begonnen te schitteren. O, naar vader mogen gaan en dat fort zien, en al die drukte, waarvan vader schreef!

„Toe, ja, moeder mag ik?” vroeg hij.

„Maar de reis is zoo duur.”

„k Heb toch een spaarpot.”

„Ja, je mag mee. Geld uit je spaarpot zóó gebruiken, dat is goed besteed.”

„En Marie kan zoo lang bij ons blijven,” zei tante Louise.

„Vader zou 't kind ook graag eens zien. Marie reist voor niets,” hernam moeder.

„Maar 't zal zoo moeilijk zijn,” meende tante Louise.

„Moeilijk? Wel neen! . . . En ik wil wel heel wat moeite doen, opdat vader Marietje zou zien.”

„Ja, doe hem dat plezier,” zei grootmoeder. „O, als ik zoo oud niet was, ging ik ook mee!”

De reis werd dus vastgesteld. Men zou Maandag vertrekken. Jan telde de dagen, nog vier dagen en nachten. Wat scheen het hem lang! Waarom ging moeder morgen maar niet?

Doch er moest nog veel geregeld worden. Schoon goed meenemen voor vader en wat lekkers en voedzaams, voor de reispapieren zorgen, want zoo gemakkelijk kwam men niet bij een fort. Duitschers durfden zich ook wel als boeren of vrouwen te verkleeden, om eens te komen kijken hoe 't er op 't fort uitzag en wat de soldaten in de omgeving deden, om het dan aan de overste der Duitse soldaten te gaan vertellen. Wie dus bij een fort kwam, moest met zijn papieren kunnen bewijzen, dat hij eerlijke bedoelingen had.

Jan schreef aan vader, dat ze met hun drietjes Maandag wilden komen.

Moerman stuurde een telegram terug. „Uitstappen Vlaamsch Hoofd. Om 6 uur van Rousselare vertrekken. Ben aan 't station.”

O, dat zou prettig zijn!

En ja hoor. 's Maandags, al om half zes, stonden moeder en de kinderen in 't station. Wat zag Marietje er netjes uit, met haar blauw kleedje en 't lange haar in krulletjes!

„Naar vader gaan,” zei het meisje altijd maar.

Moeder en Jan droegen allerlei pakken. Ze namen veel voor den goeden vader mee.

Eindelijk kwam de trein. Er gingen nog meer menschen naar 't leger. Allen wilden hun geliefden eens zien. De meesten moesten naar Antwerpen, waar bijna alle Belgische soldaten waren. Maar met Antwerpen bedoelde men ook de forten en er liggen er uren van de stad.

De trein vertrok. Jan en Marie zaten bij 't raampje.

„Kijk eens die boomen,” zei de jongen tot zijn zusje. „Floep, ze zijn al weg! Nu die hofstede . . . ze komt, ze is weg.”

Marietje dacht, dat de boomen op een draf liepen en de huizen en torens ook.

De trein hield dikwijls stil en overal kwamen menschen op met pakken en zakken. Alles voor de soldaten. Wat werd er druk gepraat! Ieder zei, dat het een slechte, droevige tijd was.

In Gent moesten de menschen overstappen. 't Was moeilijk een plaatsje te vinden. Velen moesten rechtstaan.

Vrouw Moerman en de kinderen zaten toch. Marie viel al spoedig in slaap, leunend tegen Jan.

„Dan is ze wat uitgerust, als we bij vader komen,” zei moeder. „En anders zou de reis haar te lang vallen, want 't is nog een heel eind.”

Ja, 't was nu al half elf en om half een kwam de trein pas in 't Vlaamsch Hoofd aan.

Onderweg stapten er soldaten in. Ze zagen er moe uit. Stof bedekte hun kleeven. Sommigen hadden een verwarden baard.

Menschen stonden op en gaven hun plaats aan die soldaten.

Want deze mannen kwamen uit den oorlog. Ze hadden

moeten vluchten en zich wegstoppen voor de Duitschers. 's Nachts waren ze door de velden gekropen. Nu keerden ze naar Antwerpen terug om hun regiment te zoeken.

Jan keek naar hen. Zij waren dus aan 't vechten geweest. En ze schenen niet bang. Ze praatten rustig met de menschen en vertelden, dat de oorlog wreed was. Ze hadden kameraden zien vallen en hooren kermen.

Andere militairen vielen in slaap en snurkten, zoo moe waren ze.

Op de velden werkten de boeren, juist of 't geen oorlog was. Dat kon Jan niet begrijpen. Waarom liepen die menschen niet weg? Ze woonden toch dicht bij de plaatsen, waar gevochten werd, zooals Dendermonde. En kijk, daar waren de kinderen gewoon aan 't spelen.

Eindelijk kwam de trein aan het Vlaamsch Hoofd. Aan den overkant van de rivier, de Schelde, lag Antwerpen. Men zag de schepen aan de kade, daarachter groote huizen en boven de stad den hoogen toren.

Veel reizigers gingen naar de boot om over te varen.

Maar moeder en de kinderen moesten aan deze zijde van de rivier blijven.

Marietje was klaar wakker en zei:

„Nu gaan we naar vader, hè?”

„Ja liefje. We zullen vader dadelijk zien,” antwoordde vrouw Moerman, die al scherp uitkeek.

En ja, daar aan 't poortje stond Moerman. Hij stak de hand omhoog en riep:

„Hola, hier ben ik!”

Moeder kreeg van ontroering de tranen in de oogen.

„Goeden dag allemaal,” zei vader. „O, wat ben ik blij! Dag moeder, dag Jan, dag Marietje. En zooveel pakken!”

„Al voor u, vader,” zei Jan.

„Voor mij! Wel dat is braaf!”

Moerman kuste ze allen.

„Dat is goed, dat je gekomen zijt,” herhaalde hij wel zes maal. „'k Verlangde je zoo te zien. 't Is of ik al een jaar van huis ben! En hoe gaat het met grootmoeder en tante Louise?”

Er was veel te vertellen.

Met de tram reden ze naar Cruybeke. Vader hield zijn klein, lief meisje op de knie. En Marietje keek verwonderd naar zijn vreemde kleeven, die ze toch mooi vond. Jan zag overal soldaten werken. Hij keek zijn oogen haast uit.

„Ja, anders werk ik ook,” zei Moerman. „Maar nu ben ik vrij.”

Te Cruybeke werd de bagage in een huis gebracht. Daar zouden moeder en de kinderen vannacht slapen. In dat huis woonden menschen van West-Vlaanderen. Ze hadden Moerman leeren kennen. Hun zoon was ook soldaat, maar streed bij Dendermonde. Moerman kwam hier dikwijls wat praten en een kopje koffie drinken en, toen de menschen hoorden, dat zijn vrouw en kinderen zouden komen, zeiden ze, dat ze hier moesten logeeren.

De man was niet thuis, maar de vrouw, ze heette Madam Van Hove, ontving haar gasten zeer vriendelijk.

Ze moesten allen wat eten en rusten.

Dan ging vader met de zijnen wandelen.

Ze zagen daar dichtbij een hoeve in brand staan.

„Hebben de Duitschers dat gedaan?” vroeg Jan.

„Wel neen, jongen, er zijn hier geen Duitschers. Dat, hebben wij in brand gestoken. Als die hoeve er bleef staan, zouden wij van het fort niet goed kunnen schieten. Daarom moest ze weg. De menschen, die er woonden, zijn met hun meubels en vee vertrokken. Zooveel hoeven en huizen zijn neergelegd. En kijk eens die prachtige boomen omgehakt, fruitboomen, zwaar van appels en peren. Aan de overge-

bleven stukken stam spannen de soldaten nu prikkeldraad om de Duitschers als ze komen, tegen te houden."

„'t Is toch erg," zei moeder.

„Ja, 't is erg. Nu zie je iets van den oorlog, maar nog weinig. Waar ze vechten, wordt alles stuk geschoten. En daar liggen mannen te sterven . . . Maar laten we daar niet veel over praten . . . 't is te vreeselijk."

„Ja, 't is te vreeselijk," zuchtte moeder.

Ze dacht aan August Donkers.

De familie ging aan den kant van den weg in 't gras zitten. Vader praatte maar over grootmoeder, tante Louise en Rousselare. Hij vertelde wat hij elken dag deed, hoe hij leefde en sliep.

Automobielen reden in razende vaart voorbij.

Jan zag er, waarop een vlag stond, een witte vlag met een rood kruis. „Liggen daar gewonden in?" vroeg hij.

Maar dan zag hij door 't raampje soldaten met een doek aan 't hoofd.

„Ja, arme gewonden," zei vader. „Die komen zeker van Dendermonde en worden naar 't hospitaal van Antwerpen gebracht."

„'t Is toch erg!" herhaalde moeder voortdurend. „O, waarom zijn de menschen zoo boos, waarom moet er oorlog zijn? Onze lieve Heer zei, dat de menschen elkaar moeten liefhebben."

„Helaas, daar wordt niet naar geluisterd . . . Ja, 't is vreeselijk! . . ."

Maar dan begon vader weer over iets anders. Hij had liever niet, dat de kinderen zooveel van dien wreeden oorlog hoorden.

Tegen den avond keerden ze naar 't huis, waar ze zouden logeeren, terug. Mijnheer Van Hove was er nu ook en groette moeder en de kinderen hartelijk. Vader mocht hier niet

blijven slapen. Hij moest 's nachts op het fort zijn.

De pakken werden eerst opengemaakt. Moerman nam schoon goed mee.

„Daar ben ik blij om," zei hij. „En dat spek, die eieren, die peperkoek, wel dat zal lekker smaken! Wat zijn ze goed voor mij, hè, madam Van Hove!"

„Wie zou er niet veel houden van zoo'n braven vader!"

Marie moest nog eens paardje rijden en op vaders rug zitten, net als vroeger thuis . . . maar dan naar bed, waar ze gauw insliep!

Vader keerde dus naar 't fort terug. Den volgenden ochtend was hij al vroeg „present," zooals men bij de soldaten zegt.

En 't werd weer een genoeglijke dag . . . die veel te gauw omvloog.

Morgen keerden moeder en de kinderen terug. Dan moest Moerman weer aan 't werk, putten maken of prikkeldraad spannen of op het fort arbeiden.

Hij had nog veel vrij gekregen, want men mocht op de forten den tijd niet laten verloren gaan. De versterkingen moesten goed in orde zijn!

Toch kon vader den volgenden ochtend zijn geliefden nog naar 't station brengen.

Vrouw Moerman dankte zeer hartelijk 't goede echtpaar Van Hove.

„Niet noodig," zei madam. „Wij hebben ook een soldaat bij 't leger en we weten, wat zoo'n scheiding beteekent. We moeten elkaar helpen. Kom maar eens gauw terug. En je man heeft hier een huis."

't Was weer een droevig oogenblik, toen Moerman vrouw en kinderen goeden dag kuste.

Er kon zooveel gebeuren. Men wist toch niet, of men elkander nog zou terug zien.

„Vader meegaan,” zei Marietje, die in haar onwetendheid maar niet kon begrijpen, waarom vader hier bleef.

't Was een aandoenlijk gezicht, die soldaat met zijn klein dochtertje in de armen, het nog eens vol liefde zoenend.

En o, we hebben die tooneeltjes zoo dikwijls gezien!

De trein zou vertrekken. Moerman zocht een goed plaatsje.

„En nu maar moed gehouden,” zei hij. „En veel groeten aan moeder en Louise . . . God zij met ons allen!”

't Portier werd gesloten en de trein reed weg. Jan leunde door het raampje en wuifde, zoo lang hij vader zien kon.

Nu de terugreis . . .

Aan een tusschenstation, te Lokeren, stond het perron zwart van volk. Mannen, vrouwen, kinderen, met pakken en zakken! Zieken lagen op matrassen. Gebrekkigen zaten op banken, kisten of op den grond.

Velen schreiden. Allen keken droevig.

Die menschen moesten met den trein vertrekken.

't Waren vluchtelingen uit Dendermonde. De Duitschers hadden deze stad in brand gestoken. Weinig huizen stonden er maar meer recht.

En hier zag men nu de arme bannelingen, die geen woning meer bezaten en bijna niets hadden kunnen redden.

Welgestelden waren plots arm geworden. Burgers, die tevreden leefden, al moesten ze hard werken, bezaten niets meer.

Van al deze ongelukkigen wist niemand, waar hij vanavond slapen zou; wellicht in een school of klooster, met velen in een zaal op stroo.

„Zie toch eens,” zei vrouw Moerman met innig medelijden. „O, die arme, arme menschen! 't Is om er bij te

De familie ging aan den kant van den weg in 't gras zitten.

schreien. Ouden, die niet meer kunnen loopen, zieken, welke te bed moesten liggen. En ongelukkige schaapjes van kinderen!"

Ja, nu zag men weer iets van dien gruwelijken oorlog!

Zoo waren duizenden menschen verjaagd, uit de dorpen van Luik, Limburg, Brabant, uit Leuven, Mechelen, Aalst, Dendermonde.

Vrouw Moerman stelde zich voor, dat zij zoo eens moest vluchten met haar kinderen, en met grootmoeder en tante Louise!

Gelukkig bleef de oorlog nog ver van Rousselare!

De trein bleef te Lokeren lang staan. Men haakte meer wagons aan, ook zulke, waarmee anders goederen of vee vervoerd werden. Men moest veel vluchtelingen in den trein dragen, want ze konden zich zelf niet helpen, blinden, lammen, zieken, stokoude besjes, gewoon van hun bed naar hun leunstoel en omgekeerd gebracht te worden en die nu plots op reis moesten . . . en op welk een reis!

De overheid zou deze vluchtelingen naar Brugge laten voeren.

't Was een treurige tocht voor vrouw Moerman. O, wat zag ze een ellende! En dan de gedachte aan haar man, wien gevaren bedreigen konden.

Moeder was blij, toen ze Rousselare bereikte. O, wat was de stad rustig! En wat deed die kalmte haar goed!

Grootmoeder en tante Louise waren natuurlijk verlangend om te hooren, hoe alles gegaan was.

Moeder en Jan hadden veel te vertellen. Marietje zei weinig, want ze had behoefte aan haar bedje.

Michiel Donkers en Frans Dewale kwamen ook eens luisteren.

Maar zij hadden eveneens nieuws. Terwijl Jan op reis was, waren er duizenden Engelsche soldaten door Rousse-

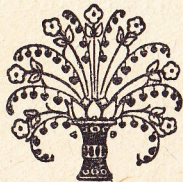

lare getrokken. Ze kwamen van de kust en moesten verder België in.

„En zooveel paarden en wagens en kanonnen!” vertelde Frans. „De straten stonden er vol van. De meeste menschen verstonden die Engelschen wel niet, maar spraken dan maar met gebaren.”

Er waren dus Engelschen gekomen en men hoopte, dat de oorlog nu wel gauw klaar zou zijn.

En hij was pas begonnen!

EEN VLAAMSCH GEZIN

IN

OORLOGSTIJD

DOOR A. HANS

ALKMAAR. GEBR. KLUITMAN